

Taktické letectvo USA

v soudobé operaci

V současné době se v ČSLA věnuje zcela právem pozornost otázkám hodnocení operačních a bojových možností letectva Severoatlantického paktu při různých druzích ozbrojeného konfliktu na evropských válčištích. Plně se doceneje, že velení Severoatlantického paktu přikládá letectvu na válčišti mimořádný význam a stanoví mu úkoly, které mají rozhodujícím způsobem ovlivnit průběh operací pozemních vojsk. Koncepčně jsou otázky operačního použití letectva na válčišti i jeho taktiky v rámci Severoatlantického paktu rozpracovány nejúplněji v letectvu USA a názory a závěry amerických velitelů a leteckých odborníků jsou závazné pro celý tento pakt.

Tato studie vychází z doktríny amerického letectva a kosmických sil a z norem amerického vojenského letectva a i když nemůže problematiku rozebrat v celé šíři, má za cíl přispět k hlubšímu hodnocení tohoto operačního svazu.

Vojenské letectvo na válčišti je určeno k vedení samostatných vzdušných operací i k poskytování letecké podpory s cílem přispět ke splnění konečných cílů ozbrojených sil válčiště. Složení a uskupení vojenského letectva na válčišti závisí na určení ozbrojených sil válčiště, které jsou uskupeny do jednoho nebo několika strategicko-operačních, nebo operačních svazů, na stanovených strategických a operačních úkolech, úhroze ze strany protivníka a na geografických podmínkách. Velitelství vojenského letectva na válčišti se může skládat z jedné, nebo několika taktických leteckých armád (TLA) a z podpůrných svazků a útvarů. Velitelství vojenského letectva na válčišti i TLA představují obvykle spojenecké štáby a svazky vyčleněné z letectva koaličních států. Do sestavy TLA se začleňují svazky a útvary taktického letectva, které jsou nezbytné k vedení dlouhodobých vzdušných operací, včetně útvarů taktického stíhacího, bombardovacího a průzkumného letectva, útvary dopravně výsadkového letectva i diverzních sil a také orgány a prostředky řízení a velení.

TLA je obvykle organizačně začleněná do strategicko-operačního nebo operačního svazu, ale může být i pouze dočasně přidělena. Může působit ve stejném prostoru v jakém působí skupina armád (SkA) nebo polní armáda (PA). Na evropském válčišti je TLA¹⁾ obvykle organizačně začleněná do SkA a působí v celém jejím pásmu do hloubky 600–1000 km od čáry dotyku.

1) V tomto případě TLA odpovídá spojeneckému taktickému leteckému velitelství (STLV).

Složení TLA se v jednotlivých případech značně liší. Počet jednotek a útvarů různých druhů letectva začleněných do TLA závisí na významu válčiště, na složení pozemních vojsk a na úkolech, které mají ozbrojené síly na válčišti plnit. TLA může mít 300—1100 bojových letounů, z toho 60—70 % stíhacích bombardovacích nebo bombardovacích a 15—20 % stíhacích a průzkumných. V případě nutnosti může být TLA posílena mobilizovanými jednotkami a spojeneckým letectvem z jiných méně ohrožených válčišť. V evropském prostoru mohou být taktické letecké armády posíleny ze zámoří taktickým letectvem z území USA před zahájením konfliktu a nebo až v jeho průběhu. Posílení letkami taktického letectva z území USA před zahájením všeobecné jaderné války je málo pravděpodobné vzhledem k tomu, že taktické letectvo USA tvoří zálohu pro narůstání sil na všech světových válčištích v průběhu vedení tohoto druhu války. Tato záloha představuje pro USA výhodu operačního i strategického významu a lze stěží předpokládat, že by se velení amerických ozbrojených sil této výhody předčasně zbavilo. Základní taktického letectva na území Spojených států jsou totiž značně bezpečnější než základny na kterémkoliv válčišti.

Celkově se u TLA projevuje trvalý mírný pokles v počtech letounů při současném zvyšování úderné síly a bojových možností celého svazu, což způsobuje zavádění dokonalejší letecké techniky.

Bojové letouny postupně zaváděné do výzbroje taktického letectva převyšují předcházející typy svými takticko-technickými vlastnostmi, což umožňuje nejen všestranně zkvalitnit plnění všech úkolů taktického letectva, ale i rozšířit jeho použitelnost a dosáhnout stanovené cíle s použitím menšího počtu letounů.

TLA provede vzdušné operace v počátečním období války podle jednotného a centrálně řízeného plánu použití ozbrojených sil na válčišti a podle plánu použití sil a prostředků SkA. Plány použití ozbrojených sil na válčišti vycházejí ze zhodnocení možností vedení ozbrojených střetnutí a jsou zpracovány pro různé druhy omezených válek i všeobecné jaderné války. Ve všech plánech a zvláště pak v plánech k vedení všeobecné války je rozpracována součinnost se strategickými prostředky. Každý plán počítá se dvěma základními variantami:

- ozbrojený konflikt zahájil jako první potenciální protivník,
- ozbrojený konflikt zahájily ozbrojené síly SkA.

Ve všech variantách se uvažuje, že útočící strana dosáhne určitý stupeň překvapení. Celkově však se nepředpokládá, že ve vzájemném konfliktu velkých a rovnocenných ozbrojených skupení se útočící straně podaří dosáhnout překvapení tak vysokého stupně, že by moment překvapení sehrál rozhodující úlohu v dalším průběhu ozbrojeného střetnutí. V ozbrojených silách na válčišti a tedy i ve SkA a TLA má být vytvořen takový systém operační a bojové pohotovosti, který má zabezpečit úspěšné vedení války, provede-li potenciální protivník první úder.

Hotovostní systém taktického letectva a řízený střel operačního dosahu na celém válčišti i u jednotlivých SkA a TLA tvoří jednotný systém, který je napojen na celosvětový systém strategických prostředků a zabezpečuje v krátké době po proniknutí určených signálů zahájení bojové činnosti na válčišti podle jednotlivých variant rozpoutání všeobecné jaderné války.

Vedle toho se však u ozbrojených sil na válčišti do pohotovostních systémů zahrnují síly, prostředky a opatření, které jsou k dispozici pro vedení omezených konfliktů přímo na válčišti i v jiných částech světa. U TLA se proto udržují hotovostní síly k okamžitému zahájení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní i s použitím pouze konvenčních zbraní. Hotovostní síly, nebo jejich část jsou připraveny k zahájení činnosti podle několika základních variant:

a) při použití jaderných zbraní:

- úderý na průmyslová a politická střediska,
- úderý na vojenské cíle v plném rozsahu,
- úderý na vojenské cíle v omezeném rozsahu (s různým stupněm omezení),
- úderý na průmyslová a politická střediska i vojenské cíle současně;

b) při použití konvenčních zbraní:

- úderý na předem určené radiolokační prostředky PVO na důležitých náletových směrech,
- úderý na nejdůležitější cíle při zahájení omezeného konfliktu různého rozsahu (na výzvu).

U jednotek a útvarů TLA, která udržují hotovostní síly k uskutečnění jaderných úderů, se osádky již v době přípravy dokonale seznámí s přidělenými cíli i se způsobem uskutečnění bojového letu. Bezprostředně před bojovým letem dostanou osádky jednoznačný rozkaz, který úkol mají plnit. Obdobným způsobem se připravují i osádky hotovostních letounů vyzbro-

jených konvenčními zbraněmi na předem plánované úkoly i pro úkoly na výzvu.

Hotovostní systém TLA na válčišti příznivě ovlivňuje její přechod na válečnou činnost a možnosti zahájit a vést vzdušné operace v počátečním období války. Stačí velmi krátká doba 1 až 2 hodiny, aby se značně zvýšila bojová pohotovost TLA a proto je nutné uvažovat, že TLA obvykle i za jinak nepříznivých podmínek zahájí operace po předcházejícím uvedení do vysokého stupně bojové pohotovosti.

Rozsah vzdušných operací i jejich náplně se zásadně liší při zahájení všeobecné jaderné nebo omezené války. Cílem první vzdušné samostatné operace TLA, jejíž náplní je realizace jaderného útoku v pásmu SkA do hloubky až 1000 km, je v součinnosti s dalšími leteckými svazy na válčišti, se strategickými prostředky a řízenými střelami operačně taktického dosahu vybojovat vzdušnou a jadernou nadvládu a dosáhnout rozhodující úspěch již na samém počátku podlomením vojenského potenciálu protivníka a případně i způsobením vážných ztrát na obyvatelstvu i velkých materiálních škod. Tuto operaci lze charakterizovat uskutečněním hromadných úderů během několika dnů a lze očekávat, že síly letectva se budou třístit i za cenu, že v tomto období pozemní vojska budou bojovat bez přímé letecké podpory. Varianta 1. hromadného úderu v pásmu skupiny ARMAD je uvedena na schématu 1.

Hlavní zásadou plánování a realizace 1. samostatné operace při zahájení všeobecné jaderné války je hromadné, překvapivé a centralizované použití sil TLA. Konkrétním vyjádřením této zásady je organizace hromadných úderů, ve kterých je sladěna činnost sil vyčleněných ke splnění vlastního úkolu a sil zabezpečujících toto splnění za cenu přijatelných ztrát. V rámci hromadných úderů se vyčleňuje značná část sil do klamných a upoutávacích skupin, do skupin rušičů, skupin umlčení PVO na trati letu i v prostoru cíle, skupin k blokování nepřátelských letišť a hlídkování na směrech předpokládaného přiletu nepřátelských stíhačů a i do skupin určených ke stíhací ochraně na trati letu i v prostoru činnosti. Při celkovém rozvrhu sil na vlastní vzdušnou operaci v podmínkách silné protičinnosti systému PVO lze jako možnou variantu uvést toto vyčlenění sil: 40–50 % letounových vzletů s vlastním úderem a 50–60 % k zabezpečení činnosti úderných skupin; z toho 25–30 % na stíhací ochranu, 10–15 % k ničení a umlčení jednotek PLRS a PLD; 5–10 % palubních rušičů a do 10 % letounových vzletů na vzdušný průzkum. Podle výškového rozvrstvení při

jednotlivých hromadných úderech může 30–40 % letounů působit z malých výšek, 50–60 % letounů ze středních výšek a 20 % letounů ve velkých výškách. V závislosti na celkové situaci a zejména podle účinnosti jednotlivých prostředků k překonání PVO se však skutečné výškové rozvrstvení při hromadných úderech může značně lišit. Podle denní doby 70–80 % vzletů se uskutečňuje ve dne, 20–30 % v noci.

Hromadné úderu organizované TLA trvají obvykle několik hodin a účastní se jich vedle úderného všechny druhy letectva. Hromadný úder může splnit jeden nebo několik cílů v přesně vymezeném prostoru. Při použití jaderných zbraní a zejména při prvním hromadném úderu je možné splnit několik úkolů v celém útočném pásmu SkA do hloubky až 1000 km. Jednotlivé hromadné úderu se organizují z operačních, taktických a organizačních důvodů do sledů a náletových vln, které postupně přilétávají do prostoru cílů. Složení skupin i počty vyčleněných letounů v náletových vlnách se mohou značně lišit. Rovněž celkové uskupení náletové vlny, výšky letu skupin a další taktické prvky se vědomě mění s cílem vytvořit složitou a překvapivou vzdušnou situaci. Skupiny tvořící náletovou vlnu mohou plnit stejné nebo rozdílné úkoly.

V závislosti na podmínkách mohou být do první náletové vlny určeny k boji s PVO protivníka začleněny:

- skupiny rušičů k vytvoření pásme aktivního rušení z hloubky vlastního území;

- skupiny k vyřazení předstunutých radiolokačních stanic z činnosti;

- skupiny určené k úderům na nejvýznamnější střediska velení;

- skupiny k úderu na letiště stíhačů nebo k blokování těch letišť, ze kterých je možno nejvíce ohrozit úspěch hromadného úderu;

- skupiny k ničení a umlčování jednotek PLRS a PLD na hlavních náletových směrech anebo v prostoru cílů;

- skupiny stíhacích letounů k dočasnému ovládnutí prostoru cílů;

- skupiny klamné anebo určené k vyprovokování zásahu jednotek stíhacího letectva, PLRS nebo PLD.

Při prvním hromadném úderu v rámci jaderného útoku může první vlnu předcházet úder takticko-operačních nebo dokonce strategických řízených střel, které mohou převzít a splnit některé úkoly první vlny.

Do druhé, případně dalších náletových vln se určují skupiny úderného letectva, které plní hlavní úkoly hromadného úde-

ru. V sestavách úderného letectva letí i letouny s rušícím zařízením. Skupiny úderného letectva jsou obvykle chráněny stíhacím doprovodem.

Do poslední náletové vlny se začleňují vedle úderného letectva i letouny průzkumné ke kontrole výsledků bojové činnosti a případně i stíhací jednotky k odrazení pronásledujících stíhačů protivníka.

Bezprostřední příprava a i vzlet letounů účastnících se hromadného úderu zabezpečují skupiny stíhačů vyčleněné k hlídkování na předpokládaných náletových směrech protivníka.

Vzhledem k tomu, že při organizaci hromadného úderu na protivníka, který má poměrně silné stíhací letectvo PVO, je třeba vyčlenit značné síly stíhacího letectva k zabezpečení činnosti úderných skupin, přibírají se k plnění úkolů stíhacího letectva i některé stíhací bombardovací jednotky.

Výsledek hromadného úderu závisí značnou měrou i na správné volbě doby úderu, pro niž je určující moment překvapení.

Vzhledem k tomu, že první hromadný úder TLA bude uskutečněn proti území silně bráněnému dosud nenarušeným systémem PVO, bude tento úder současně i otázkou narušení a překonání systému PVO a nejméně první vlna 1. hromadného úderu bude určena výhradně k boji s prostředky PVO.

K úspěšnému splnění úkolu 1. hromadného úderu taktickou leteckou armádou bude výhodnější, bude-li zahájen v zápětí po překvapivém úderu řízenými střelami operačně taktického nebo dokonce strategického dosahu. Prvního hromadného úderu se účastní 60–80 % sil TLA, které budou působit na 2–4 hlavních náletových směrech. Na hlavních náletových směrech se vytváří nepřehledná náletová situace klamnými skupinami, hlídkujícími skupinami stíhačů, které mají zabezpečit vzlet úderných skupin, skupinami určenými k umlčení PVO i k zabezpečení úderných skupin při pronikání a v prostorech cílů. Vytváří se souvislé pásmo rušení široké až 250 km, do hloubky přes 100 km s cílem znemožnit řízení palby PLRS i PLD a navedení pomocí radiolokačních prostředků. Doba rušení v tomto pásmu může být značně dlouhá, časově i několik hodin, vždy však má zabezpečit přilet, úder na cíl i návrat úderných skupin nad vlastní území. Kromě toho se vyčleňují do sestav úderných skupin letouny rušiče, které používají aktivní i pasívní způsoby rušení krátce před přiletem ke stanoveným cílům.

Již v období jaderného útoku však může být část TLA vyčleněna pro vzdušnou

operaci k izolaci prostoru bojové činnosti nebo válčiště. Úkol izolace válčiště jako celku přesahuje obvykle možnosti vzdušných operací TLA a proto se na jeho splnění budou podílet především strategické prostředky. Vzdušné operace s cílem izolace navazují na 1. vzdušnou operaci, přičemž její zahájení závisí na průběhu boje o vzdušnou a jadernou nadvládu. Již v průběhu jaderného útoku je možné sladit požadavky boje o vzdušnou a jadernou nadvládu s požadavky izolace vytvořením přehradných jaderných pásem na výhodných terénních překážkách.

Při zahájení omezené války budou jednotky a útvary TLA nasazovány postupně a zaměřeny se v prvních hodinách, popř. dnech výhradně na úkoly přímé letecké podpory. Část sil TLA zejména u útvarů a jednotek nosičů jaderných zbraní se bude udržovat ve zvýšených stupních pohotovosti k jaderným úderům podle různých variant omezeného i neomezeného použití jaderných zbraní. Samostatné vzdušné operace, charakterizované hromadnými údery, jsou při zahájení omezené války málo pravděpodobné, protože by taková činnost mohla vyprovokovat nepřiměřenou odvetu. Po vzájemném ujasnění cílů a způsobů vedení omezené války a zejména po jejím prostorovém upřesnění, které přijmou obě strany, je nutné i při vedení omezené války počítat se samostatnými vzdušnými operacemi, majícími za cíl vybojovat vzdušnou nadvládu v přesně vymezeném prostoru a izolovat prostor bojové činnosti.

Vzdušné operace při vedení omezené války s použitím konvenční výzbroje lze na nejdůležitějších válčištích, kde vzrůstá nebezpečí rychlého přechodu ke všeobecné jaderné válce, charakterizovat přísným dodržením vymezeného prostoru činnosti, respektováním hranic neutrálních států, udržováním značných sil v hotovosti k okamžitému použití jaderných zbraní a snahou utajit zámysl vzdušných operací při dalším stupňování konfliktu.

Tyto operace lze charakterizovat jako postupné uskutečňování hromadných úderů, i když prostorově a časově jejich rozsah a i vyčleněné síly jsou ve srovnání se vzdušnými operacemi ve všeobecné jaderné válce menší. V omezené válce mohou být vedeny operace k vybojování vzdušné nadvlády v rozdílných podmínkách. Jsou-li operační letiště bojujících stran v prostoru vedení omezené války, bude boj o vzdušnou nadvládu ve značné míře rozhodnut ve vzdušných operacích, jejichž hlavní náplň představují hromadné údery na letiště protivníka. Je-li letectvo, účastníci se omezené války, rozmístěno na

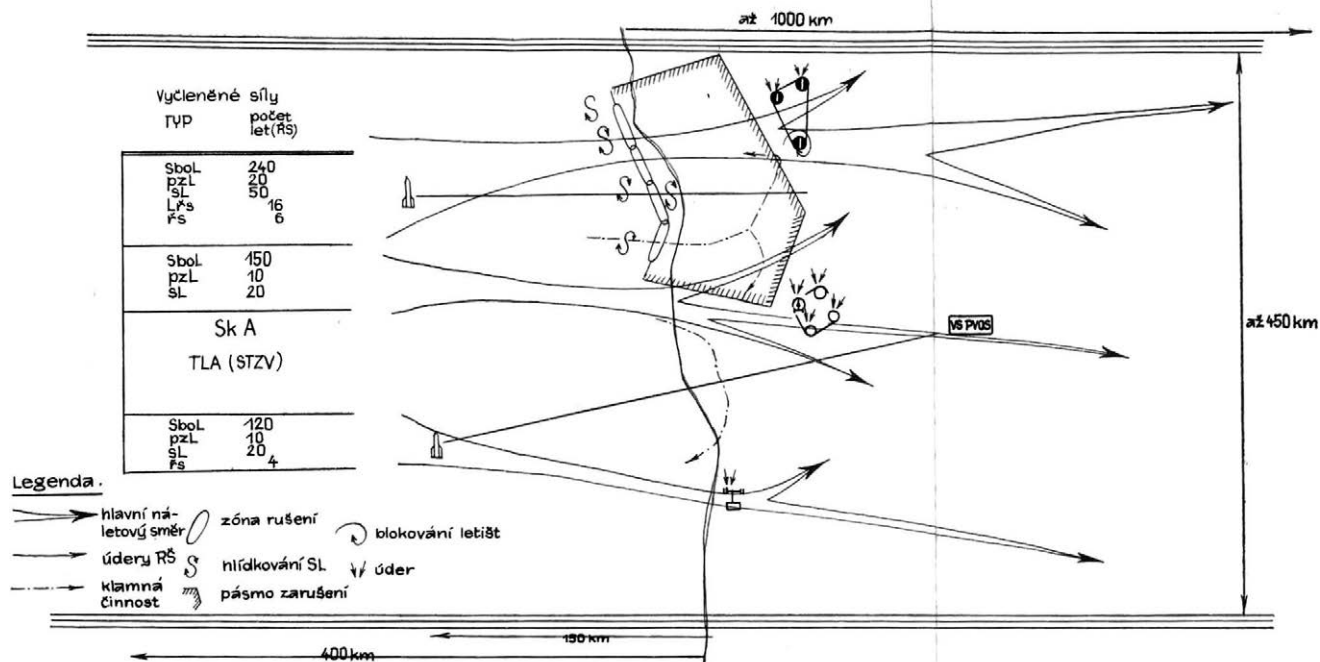

Schéma 1 Varianta 1. hromadného úderu v pásmu SkA

TABULKOVÉ SLOŽENÍ TLA

1100 boj. letounů z toho

sb	200	200
80%	technická připravenost	
560	160	160
1 Hú	40	40
1 vzlet	120	120
opako- 380(-10%)	50	110
vané vzlety		50

celkem vzletů za den 800 (2vzl) 170 (1,5vzl) 280 (2,5vzl)

operace

z tohoto vyčleněné úsilí pro jedn. operace

vzdušná nadvláda 300 30

izolace 180 20

bojiště 320 120 (pro PA)

přímá letecká podpora 120 (pro PA)

SkA
TLA

hotovostní síly
k provedení
a zabezpečení
jader-
ních úderů
(1 Hú)
140 sb (25%)
40 pz (20%)
40 s (20%)

pro PVO 280

hranice (hloubka)
omezeného konfliktu

hranice (hloubka)
omezeného konfliktu

Legenda

→ boj o nadvládu ve vzduchu

→ izolace bojiště

→ přímá letecká podpora

km 300 200 100 200 300 km

Schéma 2: Úkoly TLA při vedení omezené války bez použití jaderných zbraní
(Rozdělení letounových vzletů na jeden den operace)

základnách za hranicemi prostoru vedení omezené války, musí se vzdušná nadvláda vybojovat výhradně ve vzdušných bojích a to je úkol zvláště náročný a dlouhodobý.

Vzdušná nadvláda a účinná přímá letecká podpora jsou nezbytné předpoklady k úspěšnému vedení operací pozemních vojsk. Průběh boje pozemních vojsk rovněž značně ovlivňuje izolace bojiště, která má za cíl narušit nebo dokonce zcela přerušit doplňování a přísun záloh i zásob všeho druhu. Při použití konvenční výzbroje se požadovaných výsledků dosahuje soustředěnými a opakovacími údery velkého počtu letounů. Všechny druhy vzdušných operací vyžadují vyčlenění velký počet letounových vzletů a doba splnění cílů operace se značně prodlužuje. Na nejdůležitějších válčistiích se proto předpokládá, že TLA budou ještě před zahájením omezeného konfliktu posíleny hlavně úderným letectvem. Při vedení omezených válek, kdy TLA plní současně několik úkolů, životně důležitých pro boj pozemních vojsk, dochází k určitému tříštění sil. V počátečním období omezené války s použitím konvenční výzbroje plní TLA tyto úkoly:

- pohotovost jednotek nosičů jaderných zbraní k jaderným úderům podle různých variant,
- boj o vzdušnou nadvládu,
- přímá letecká podpora,
- izolace bojiště,
- PVO pozemních vojsk i letectva s důrazem na prostředky jaderného napadení.

Přehled úkolů TLA v počátečním období omezené války s použitím konvenční výzbroje je spolu s rozvrhem úsilí v letounových vzletech na jeden den operace znázorněn na schématu 2.

Celkově na jeden den operace v počátečním období omezené války má TLA při 80 % technické připravenosti letounů a průměrném úsilí 2 vzletů stíhacího bombardovacího letectva, 1,5 vzletů stíhacího letectva tyto operační možnosti:

- při boji o vzdušnou nadvládu vyřadit 3 letiště z provozu minimálně na 1–2 dny, umlčet PVO v prostoru cílů (k úderu na jedno letiště vyčlenit průměrně 80 letounových vzletů, z toho 50 do úderné skupiny), blokovat další 2 letiště po dobu 45–60 minut (k blokování jednoho letiště průměrně určit 16 letounových

vzletů) a zničit 4 radiolokační stanoviště (po 8 letounových vzletech);

— přímou leteckou podporu uskutečnit ve prospěch boje 6 svazků pozemních vojsk s průměrným úsilím 50 letounových vzletů ve prospěch jednoho svazku. Toto úsilí se vyčerpává výhradně v denní době a za příznivých povětrnostních podmínek a představuje v pásmu jedné divize umlčení jednoho až dvou mechanizovaných praporů (22 letounových vzletů) při značných ztrátách na nekryté živé síle a zničení 10–20 obrněných transportérů a zapálení plochy 3–6 ha (12 letounových vzletů). Přibližně jedna třetina sil z vyčleněného úsilí ve prospěch každého svazku (16 letounových vzletů) se počítá do skupiny ochrany k umlčení PVO;

— při izolaci bojiště účinně napadnout 3 mosty (průměrně 16 letounových vzletů na každý), 6 komunikačních uzlů (skupinami po 12–16 letounech) a 12 hodin střežit dopravu na důležité komunikaci v úseku 100 km (48 letounových vzletů);

— průzkumným letectvem vést průzkum pro potřeby SKA (20 letounovými vzlety), prvosledových PA (po 50 letounových vzletech pro každou) a pro LA (30 letounových vzletů pro boj o vzdušnou nadvládu a 20 letounových vzletů pro úkoly izolace bojiště);

— stíhacím letectvem hlídkovat nepřetržitě na dvou nejdůležitějších náletových směrech silami umožňujícími odrazení náletů skupin v síle letky ve dne a jednotlivých letounů a dvojic v noci. Hlídkovat nad dalším důležitým prostorem po dobu 10 hodin. Stíhací letectvo TLA má potenciální možnost zničit ve vzdušných bojích za jeden den operace 90–140 letounů protivníka.

K dosažení požadovaných výsledků při použití konvenční výzbroje jsou nutné soustředěné a opakované údery velkého počtu letounů. Všechny druhy vzdušných operací vyžadují v tomto případě vyčlenit velký počet letounových vzletů a doba splnění cílů operace se značně prodlužuje. Proto značná část amerických vševojskových i leteckých velitelů posuzuje velmi příznivě lákovou variantu přejít při vedení omezených válek k omezenému použití jaderných zbraní a tak za předpokladu záruk vybojování nadvlády ve vzduchu umocnit účinnost taktického letectva v jednotlivých druzích vzdušných operací a v podstatě kratší době a rozhodnějším způsobem vytvořit předpoklady k úspěšnému rozvinutí operací pozemních vojsk.